ctori promittit. Nouū nomē eſt, ꝙ nemo ſcit niſi qui acci
pit. Videt̃ eñ forte nōnullis p̄ſente ſctōrū cōſonē faculta-
tum pariter & uolūtatū hoc loco cētupli noīe deſignari.
Et magna quidē hæc ipſa conſolatio: ſed non adeò gn̄alis
ut poſſit uniuerſaliter oībꝰ cōuenire. Quātos eñ ſctōrum
aut uoluntarie eā deſeruiſſe, ut anachoretas: aut uiolentia
pſecutionis, aut martyres exilio relegatos, humana cōſola
tione nouimus caruiſſe? Datū optimū eſt cētuplū hoc: de
ſurſum deſcēdit à patre luminū. ¶ An nō deniqꝫ oīa poſſi
det, cui oīa cooperant̃ in bonū? An nō cētuplū habet om
niū q implet̃ ſpiritu ſctō, qui Xp̄m habet in pectore? Niſi
ꝙ lōge pluſquā cētuplum eſt uiſitatio paracleti ſpiritꝰ, &
præſentia Xp̄i. Quàm magna, inquit, multitudo dulcedi-
nis tuæ dn̄e quā abſcōdiſti timētibus te, perfeciſti eis qui
Pſal. 30. ſperāt in te. Vides quō memoriā abundātiæ ſuauitatis hu
ius eructuet aīa ſancta: quō exprimere geſtiēs uerba mul-
tiplicet. Quàm magna, inqt, multitudo. Hoc ergo centu
plum adoptio filiorū eſt, libertas & primitiæ ſpūs, deliciæ
charitatis, gloria cōſcientiæ, regnū dei qđ intra nos eſt,
non utiqꝫ eſca uel potus: ſed iuſtitia, & pax, & gaudium in
ſpū ſancto. Gaudiū ſanè non modo in ſpe glīæ: ſed etiam
in tribulatiōibꝰ. Hic eſt ignis quē uoluit Xp̄s uehemēter
Luc. 12. accendi. Hæc uirtꝰ ex alto, quæ Andreā fecit amplecti cru
cē. Laurentiū ridere carnificē. Stephanū pro lapidantibꝰ
flectere genua ad orationē. Hæc illa pax quā ſuis reliquit
Sapiē. 3. Xp̄s, qn̄ dedit & ſuā. Siquidē donū & pax eſt electis dei:
pax utiqꝫ præſentis, & donū futuræ. Illa ſuperat̃ oēm ſen-
ſum: ſed & huic qcq̄d ſub ſole placet, qcq̄d in mundo con-
cupiſcitur, non poterit cōparari. Hæc gratia deuotionis,
& unctio docens de oībus, quā expertus nouit, inexpertꝰ
Apoc. 2. ignorat: qm̄ nemo ſcit niſi q accepit. ¶ Vtinā hic filiorū ho
minū cōcupiſcētia uigilet, utinā uel curioſitas excitetur,
ut dicant in cordibus ſuis, nō uidetur hoc uerbū adinuē-
tionis humanæ, cui ſic cōſonant uno ore teſtimonia ſcri-
pturarū. Q; ſi ita eſt, ſine dubio uehementer erramꝰ. Pro-
bare libet an hæc ita ſe habeant, guſtare quid hoc abſcon-
ditum māna ſapiat, experiri quid ſit hoc cētuplum, quale
gaudiū in ſpū ſancto. Cras profecto reſpōdebit ei iuſtitia
Gen̄. 30. ſua, qui id ſtudioſe quæſierit cōfeſtim ut guſtauerit, uide
bit quàm ſuauis eſt dn̄s: quoniā bonus nō modo tenenti,
ſed & quærenti ſe, animæ ſperāti in ſe. Alioquin uenite &
Tre. 3. arguitæ me dicit dn̄s: ſi non omnis qui reliquerit patrē &
matrē, aut domū, aut agrū propter nomen meum, centu-
plum acceperit nunc in hoc tempore. ¶ Parum eſt, & uitā
æternā poſſidebit. Verū ſi in præſentis commendatione
centupli ſermo deficit, & ex abundantia cordis anguſtia
oris obſtruitur: quidni ad promiſſionē æternæ uitæ defe-
ctum propriū ipſa etiā cogitatio fateatur? Si id qđ ex par
te eſt, non ualeat eloqui nec expertus: quid inexpertus de
pfectione balbutire conet̃? Oculus non uidit deus abſqꝫ
te, quæ præparaſti diligentibus te. Pax enim eſt quæ exu-
perat omnem ſenſum, pax ſuper pacem, indeficiens exulta
tio, torrens uoluptatis diuinæ, flumen lætitiæ, gaudium
plenum. Cogita quicquid uis, quicquid potes exopta, ex
cedit cogitatum omnem, deſiderium omne exuperat illa
fœlicitas, æternitas illa, beatitido illa. Ad quā nos ſua mi-
ſeratione perducat præueniens in benedictione dulcedi-
nis, & indeficienter interim tribuens promiſſam centupli
gratiam: ad ſolatium utiqꝫ & remedium laboris huius, ne
deficiamus in uia: ut de exhibitione præſentium munerū
firma ſit expectatio futurorum, qui uenit ut uitam habea-
mus, & abundantius habeamus, Ieſus Chriſtus dominus
noſter.

Finis.

Hactenꝰ habes amātiſſime lector opera à diuo noſtro
Bernardo cōpoſita. Nā nonulla alia quæ iam à lōgo
tēpore ei aſcribūtur, ſua nō ſunt: nec eius ſtilū minꝰqꝫ
ſpiritū redolent. Ne propterea opꝰ prælatiſſimū taliū
inculcatiōe obtenebretur, peritorū conſilio reiecimꝰ,
demptis quæ ſequuntur paucis.

Incipit præfatio in epiſtolam ſiue tractatū de ui-
ta ſolitaria ad fratres de monte dei.

CHariſſimis fratribꝰ & dn̄is. N. priori & cæteris,
ſabbatū delicatū. ¶ Penè ipudenter & pluſquā
decebat os meū patet ad uos chariſſimi fratres
in Chriſto, nō poſſum tacere, deꝰ ſcit. Ignoſcite
qa cor meū dilatatū eſt. Dilatamini et uos obſecro in ui-
ſceribus ueſtris, & capite nos, qa totus ueſter ſum, in eo in
cuius uiſceribus inuicē cupimus uos. Ideo ex quo receſ-
ſi à uobis, uſqꝫ nunc qualēcūqꝫ laborē meū quotidianum
ſtatui dedicare nō uobis, q nō indigetis: ſed fratri Stepha
no, & socijs eiꝰ fratribus iunioribus & nouitijs uenietibꝰ
ad nos, quorū doctor deus ſolus eſt: ut habeāt & legant ſi
forte ibi aliquid inuenerint utile ſibi ad ſolatium ſolitudi
nis ſuæ, & ſancti propoſiti incitamentū. Offero quod poſ
ſum, bonā uoluntatē. Ipſamqꝫ à uobis repeto cum fructi-
bus ſuis. Dauid ſaltādo placuit deo, non ꝓpter ſaltū: ſed 2. reg. 6.
propter affectū. Similiter & mulier quæ unxit pedes dn̄i, Lucæ. 7.
laudata eſt à Chriſto nō quia unxit, ſed qa amauit: & quia
qđ habuit hoc fecit, in eo iuſtificata eſt. Deinde uobis etiā
arbitratus ſum dedicādum aliud quoddā opuſculū, quod
in conſolationē ſuam & in adiutoriū fidei facere me com-
pulit fratrū quorūdā plus anxia quàm periculoſa neceſſi-
tas: quorū triſtitia plurimū mihi ſolet facere gaudiū: niſi
ꝙ eos contriſtatos uidere non poſſum. Præ magnitudine
quippe non ſolū fidei, ſed etiam amoris, exoſum adeò ha-
bent qcq̄d uidet̃ eſſe cōtra fidē, ut ſi uel ad modicū ſeu ex
ſpū blaſphemiæ, ſeu ex ipſo ſenſu carnis fuerint ſuper hoc
attētati uel pulſati, quaſi ex ſolo auditu uel attactu læſam
oīno in ſemetipſis æſtiment conſcientiæ pietatē uel puri-
tatē, & miſerabiliter deficiant ſemetipſos quaſi reprobos
circa fidē. Quibus & contingit à ſeculi tenebris ad purio
ris uitæ exercitia uenientibus, qđ cōtingere ſolet repēte
prodeuntibꝰ ad lucem à diutinis tenebris: ut ſicut in illis
lux ipſa, qua cætera uidēda ſunt, primo irruens, infirmis
oculis fit moleſta: ſic & iſti ad primū fidei lumē cæcutiāt,
nec inſolitos nouæ lucis radios pn̄t ſuſtinere, donec ipſo
lucis amore aſſueſcant.

Explicit præfatio.

Incipit epiſtola ad fratres de monte dei.

FRatribus de monte dei, orientale lumē
& antiquum illum in religione Aegy-
ptiū feruorē tenebris occiduis & Gal-
licanis frigoribꝰ inferētibus, uitæ. ſ. ſo
litariæ exēplar, & cæleſtis formā cōuer
ſatiōis. ¶ Occurre & cōcurre ī gaudio
ſancti ſpūs aīa mea, & riſu cordis in fer-
uore pietatis, & in oī obſequio deuotæ uolūtatis. Quid- Gaudet Bernardus ſe inueniſſe antiquā uitæ ſolitariæ regulam.
ni? etem epulari & gaudere in dn̄o oportet: qa xp̄ianæ de
uotionis ac religiōs ſpecioſiſſima portio, quæ cælos pro-
pinquius tangere uidebat̃, mortua erat, reuixit: perierat
de mūdo, & inuēta eſt. Auditu auris audieramus, nec cre-
debamus: legebamus in libris, & mirabamur de antiqua
uitæ ſolitariæ regula, & magna in ea gr̄a dei: cum ſubito ī-
uenimꝰ eā ī cāpis ſiluæ, in monte dei, in mōte pingui. Vbi Pſal. 64.
iā pingueſcūt ſpecioſa deſerti, & exultatiōe colles accin-
guntur. Ibi eñ etiā per uos offert ſe oībus, & in uobis ſe-
demōſtrat, & ignota hactenus innoteſcit in paucis ſimpli
cibus, ipſo eā uobis ingerēte, q in paucis ſimplicibꝰ totū
olim ſibi mundū ſubiecit ipſo mūdo mirāte. Licet eñ ma-
gna & diuina planè fuerit miracula quæ dn̄s geſſit in ter
ris: hoc tñ unū ſup oīa alia enituit, & cætera cūcta illuſtra
uit, ꝙ ſicut dictum eſt, in paucis ſimplicibus totum mun-
dum & oēm ſapientiæ eius altitudinem ſibi ſubiugauit.
Quod etiā nunc cœpit operari in uobis. Ita pater: ita qm̄ Luc. 10.
ſic bene placitum eſt ante te. Abſcondiſti eñ hæc à ſapien
tibus & prudētibus huius mūdi: & reuelaſti ea paruulis. Luc. 12.
Nolite ergo timere puſillus grex, ait dn̄s, ſed oīno confi- 1. Cor. 1.
dite, qa cōplacuit deo prī dare uobis regnum. Videte fra-
tres mei, uidete uocationem ueſtram. Vbi ſapiens inter
uos? Vbi ſcriba? Vbi conquiſitor huius ſeculi? Nam etſi
ſunt aliqui

ſunt aliqui ſapientes inter uos, per ſimplices tamen ſapiē
tes aggregauit, qui reges olim & philoſophos mūdi huiꝰ
per piſcatores ſibi ſubiecit. Sinite ergo ſinite ſapiētes hu
ius ſeculi de ſpiritu huius mūdi tumentes, alta ſepientes,
& terram lingentes, ſapienter deſcendere in infernū. Vos
autem dum foditur peccatori fouea, ſicut cœpiſtis ſtulti
facti propter deum, per ſtultum dei, quod ſapiētius eſt oī-
bus hominibus, Chriſto duce humilem apprehēdite diſci
Ibidem. plinam aſcendēdi in cælum. Veſtra nanqꝫ ſimplicitas iam
multos prouocat ad æmulationem. Veſtra ſufficientiſſi-
ma & altiſſima paupertas, iam multorum confundit cupi-
ditatem. Veſtrum ſecretum, iam earū rerum quæ tumultū
faciunt uel facere uidētur, pluribus incutit horrorē. ¶ Si
qua ergo conſolatio in Chriſto ſi qđ ſolatium charitatis,
ſi qua ſocietas ſpiritus, ſi qua uiſcera miſericordiæ, imple
te gaudium non meum tantummodo, ſed omniū diligen-
tium nomen dei, ut in ueritate ueſtitus deaurati de auro
ſapientiæ dei reginæ aſſiſtentis à dextris ſponſi, ueſtro ſtu
dio, ueſtra inſtantia, ad dei gloriam, & magnam coronam
ueſtram, & gaudium omnium bonorum, hoc ſanctæ noui-
tatis inſtauretur ornamētum. Nouitatem uerò dico pro-
pter linguas nequā (à quarum contradictione abſcondat
uos deus in abſcondito faciei ſuæ) hoīm impiorum, qui
cū manifeſtum lumen ueritatis obnubilare non queunt,
de ſolo nouitatis nomine cauillantur, ueteres ipſi, & in ue
teri mente neſcientes noua meditari, utres ueteres nō ca-
pientes uinum nouum, quod ſi eis infunderetur, rumpe-
rentur. Sed hæc nouitas, nō eſt nouella uanitas. Res enim
eſt antiquæ religiōis, pfectæ fundatæ in Chriſto pietatis,
antiqua hæreditas eccleſiæ dei, à tempore prophetarum
præmonſtrata, iamqꝫ nouæ gratiæ ſole exorto, in Ioanne
Matt. 3. baptiſta inſtaurata & innouata, ab ipſo domino familia-
riſſime celebrata, ab eius diſcipulis ipſo præſentæ cōcupi
ta: cuius transfigurationis gloriā cum uidiſſent qui cum
eo in monte ſancto erant, continuo Petrus in eo quidem
abreptus ſibi, & neſciens quid diceret, quia uiſa dei maie-
ſtate cōmune bonum intra priuatum ſuū uiſus eſt conclu
ſiſſe: in eo autem præſentiſſimus ſibi, & ſcientiſſimus quid
diceret, quia ſuauitate eius guſtata optimum ſibi iudica-
uit in hoc ſemper eſſe, uitam hanc in cōtubernio dei & ci-
uium ſupernorū quos cum eo uiderat, cōcupiuit dicens:
Mat. 17. Dn̄e bonū eſt nos hic eſſe. Si uis faciamus hic tria taber-
nacula, tibi unū. Moyſi unū, & Heliæ unū. In quo ſi audi
tus fuiſſet, facturus proculdubio erat poſtmodū alia tria,
ſibi unū. Iacobo unum, & Ioanni unum. Poſt paſſionem
uerò dn̄i calente adhuc in cordibus fidelium effuſi eius
ſanguinis recenti memoria, ſolitariā hanc uitam eligenti
bus, paupertatem ſpiritus ſectantibus, & in ſpiritualibus
exercitijs & in contemplatione dei pingue ocium altero
in alterū zelantibus, deſerta repleta ſunt. Ex quibus legi-
mus Paulū, Machariū, Antonium, Arſeniū, & alios quā-
plures in ſanctæ huius conuerſationis republica conſula-
res uiros, egregia nomina in ciuitate dei, nobiles & triū-
phales titulos habentes de uictoria huius ſeculi, & princi
pis huius mundi, & corporis ſui, de cultu animi, & domi-
ni dei ſui. Sileant ergo qui in tenebris de luce iudicantes,
uos arguunt nouitatis ex abundātia malæ uoluntatis, ipſi
potius arguendi uetuſtatis & uanitatis. ¶ Sed & laudato-
res & detractores ſemper eſtis habituri, ſicut & dominus.
Laudatores præterite: & bonum quod in uobis amant,
hoc in eis amate. Detractores diſſimulate, & pro eis ora-
te. Et obliti quæ retro ſunt, prætermiſſis ſcandalis quæ iu
xta iter uobis à dextris & à ſiniſtris poſita ſunt, in anterio
ra ueſtra uos extendite. Si enim ad ſingula uolueritis uel
laudatoribus reſpondere, uel cum detractoribus litigare,
tempus perditis, cuius in propoſito ſancto non leuis eſt
iactura. A terris enim ad cælos feſtinantē qui moratur, &
Nota. ſi non detinet, plurimum tamen nocet. ¶ Nolite ergo ne-
gligere: nolite tardare: grandis enim uobis reſtat uia. Al-
tiſſima enim eſt profeſſio ueſtra. Cælos tranſit, par ange-
lis eſt, angelicæ ſimilis puritati. Non enim ſolum uouiſtis
omnē ſanctitatē, ſed oīs ſanctitatis perfectionē, & oīs con
ſummationis finē. Nō enim eſt ueſtrū circa cōmunia præ-
cepta languere, neqꝫ hoc ſolum attendere quid præcipiat
deus, ſed qd uelit, probātes q̄ ſit uolūtas dei bona, & bene
placens, & pfecta. Aliorū eſt eñ deo ſeruire: ueſtrū adhæ-
rere. Aliorū eſt deū credere, ſcire, amare, reuereri: ur̄m eſt
ſapere, intelligere, cognoſcere, frui. Magnū eſt hoc, arduū
eſt hoc. Sed oīpotens & bonꝰ eſt deus, q in uobis eſt pius
promiſſor, fidelis redditor, & indefeſſus adiutor: qui ma-
gno eius amore magna profitentibus, & in fide & ſpe gr̄æ
eius maiora uiribus ſuis aggredientibus, & uoluntatē &
deſiderium ſuggerit in idipſum, & qui uolūtatis gratiam
prærogauit, ſubrogabit etiam uirtutem ad prouectū. Cui
cum fideliter fecerit homo qđ potuerit, calumniāte calū-
niatore: ipē miſericorditer pauperi ſuo iudicium faciet &
cauſam: qa qđ habuit hoc fecit. Abſit tñ fratres à conſciæ
ueſtræ æſtimatione, à paruitate & humilitate ur̄a, ab ore
ur̄o oīs altitudo: quia altū ſapere mors eſt, & facile eſt ī al-
to ſe cōtuentē obſtupeſcere, & de uita periclitari. Nomen
aliud ueſtræ profeſſioni imponite, aliū titulū ordini ur̄o
inſcribite. Feras uos potius indomitas, & incaueatas be-
ſtias (quæ aliter cōi hoīm more domari nō poterant) exi-
ſtimate & appellate, longe ſupra uos uirtutem eorū ſuſpi-
cientes, & admirātes glīam, qui ambidextri fortiſſimi (ſi-
cut Ahod ille iudex fortiſſimꝰ Iſrael, qui utraqꝫ manu ute Iudic. 3.
batur ꝓ dextera) & quādiu licet, deuotiſſime intus uacare
amant, charitati cōtemplādæ ueritatis: & cum neceſſitas
uocat, uel officiū trahit, prōptiſſime ſe foras mutant, non
dāt, pro ueritate adimplēdæ charitatis. ¶ Caue etiam ſer-
ue dei caue ne quoſcūqꝫ imitari nō uis, dānare uidearis,
Volo hoc facias in ægritudine tua: qđ cū ſaniſſimus eſſet
faciebat qui dicebat: Venit Ieſus Xp̄s pctōres ſaluos face 1. Timo. 1.
re, quorū primus ego ſum. Neqꝫ eñ hoc dicebat Paulꝰ mē
tiendi præcipitatione: ſed æſtimandi affectione. Qui enim
perfecte examinando ſemetipſum intelligit, ſuo peccato
nullius peccatū par eſſe exiſtimat, qđ non ſicut ſuū intelli
gat. Nolo ergo ut nuſquā arbitreris lucere ſolē cōmunē
diei niſi in cella tua, nuſquam eſſe ſerenum niſi penes te,
nuſquā operari gr̄am dei niſi in conſcientia tua. An ſolita
riorū deus tantū? Imo & oīm. Miſeretur enim oīm deus, Sapiē. 11.
& nihil odit eorū q̄ fecit. Malo te cogitare, ubiqꝫ eſſe ſere
num niſi penes te, & peius de te quàm de aliquo exiſtima-
re. Cū timore potiꝰ & tremore ueſtrā ipſorū ſalutē opera-
mini. Nec quales ſint alij ſed quales ex uobis fiant (quan
tum in uobis eſt) cogitare, non ſolummodo qui mō ſunt,
ſed & qui poſt futuri ſunt, quos in propoſito ſancto eſtis
habituri imitatores. Ex uobis eñ, ex ur̄o exēplo, & ueſtra
authoritate in regione hac pēdere habet tota poſteritas
huius ueſtri ordinis ſcti. Vos in eo patres, uos in eo inſti-
tutores cū debita imitationis reuerentia appellabimini
à ſucceſſoribus ur̄is. Quicqd à uobis ſtatutum, quicquid
uobis tenentibus & ſeruantibus in cōſuetudinem fuerit
miſſum, abſqꝫ omni retractatione à poſteris ueſtris tenen-
dum erit & ſeruandum: nec phas erit aliqd immutari. Sic
enim de uobis erit apud eos, ſicut de incōmutabilibus le
gibus ſummæ & æternæ ueritatis eſt apud nos, quas ſcru
tari omnibus expedit & ſcire, non autem licet alicui diiu-
dicare. Deo aūt gratias, quia nec indignū uobis erit, nec
inutile poſteris, ſi pie, ſi fortiter & uos tenueritis, & ipſi in
uobis fideliter imitentur quod interim tenetis. Etſi quid
adhuc aliter ſapere oportuerit, & hoc deus uobis reuela-
bit. Salua enim per omnia cartuſiæ debita ſanctitate, &
cum omni laude prædicanda reuerentia, multa in alpinis
illis horridis & continuis frigoribus neceſſaria ſunt quæ
frugalem ſufficientiam, & uoluntariam paupertatem ſe-
ctantibus, in his duntaxat regionibus non adeò neceſſa-
ria uidentur. Intelligitis quæ dico? dabit enim uobis dn̄s
intellectum. ¶ Gaudeo enim in uobis, et licet abſens cor-
pore, ſed præſens ſpiritu, & uidens ordinem ueſtrum, ſed
feruorem ſpiritus, ſed abundantiam pacis, ſed gratiam
ſimplicitatis, in præpoſito rigorem, in dilectione mutua

ipſam ſancti ſpiritus ſuauitatem,& plenam oĩno in cõuer-
ſatione ueſtra formam pietatis. In recordatione montis
dei totus exulto,& primitias ſancti ſpiritus,& pignus gra
tiæ in ſpe creſcentis in eo religionis deuotus adoro. Nam
& ipſum montis dei nomen bonæ ſpei præfert omnẽ, ſcili
cet ꝙ ſicut Pſalmiſta dicit de monte dei, habitatura ſit in
eo generatio quærentium dominum, quærentium faciem
dei Iacob, innocens manibus,& mundo corde: qui nõ ac
Pſal.23. cepit in uano animam ſuam. Ipſa eſt enim profeſſio ueſtra
quærere deum Iacob, non communi hominum more, ſed
Gẽ.32. quærere faciem dei, quam uidit Iacob qui dixit. Vidi do-
minum facie ad faciem, & ſalua facta eſt aĩa mea. Faciem
dei, hoc eſt cognitionem eius q̃rere. Facie ad faciem, quã
1.Cor.13. uidit Iacob, de qua etiam dixit apoſtolus tunc cognoſcã
ſicut & cognitus ſum & nunc uidem⁹ per ſpeculũ in æni
gmate, tũc autem facie ad faciem uidebimus eũ ſicuti eſt,
Queren hanc in hac uita ſemper quærere per innocentiam manuũ
dã faciẽ & munditiã cordis ipſa docet pietas: quæ ſicut dicit Iob,
dei. Ia- cultus dei eſt. Quam qui non habet, in uano accepit ani-
cob do- mam ſuam: hoc eſt fruſtra uiuit; uel oĩno non uiuit, dum
cet pie- non uiuit ex ea uita propter quàm ut in ea uiueret, acce-
tas. pit animam ſuam. ¶Pietas enim hæc eſt iugis dei memo-
Pietatis ria, continua intentionis actio ad intelligentiam eius, in-
laus & defeſſa, affectio in amorem eius: ut nulla unquam inueniat
utilitas. ſeruum dei, nõ dicam dies, ſed hora, niſi uel in exercitij la-
bore,& proficiendi ſtudio, uel in experientiæ dulcedine,
& fruendi gaudio. Hæc eſt pietas de qua apoſtol⁹ dilectũ
1.Tim.4 ſibi diſcipulum ammonet dicens. Exerce temetipſum ad
pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis
eſt. Pietas uero ad omne opus bonum eſt utilis, habẽs pro
miſſionem uitæ quæ nũc eſt & futuræ. Pietatis enim non
ſulummodo formam, ſed & ueritatem in omnibus & præ
omnibus habitus ueſter repromittit, propoſitum ueſtrũ
1.Tim.3: requirit. Nam ſicut apoſtolus dicit. Sunt aliqui formam
quidem pietatis habentes: uirtutem autem eius abnegan
tes. ¶Hanc quicunq; ueſtrum non habet in conſcientia,
non exhibet in uita, nõ exercet in cella: non ſolitarius ſed
ſolus dicendus eſt. Nec cella ei cella: ſed recluſio & carcer
eſt. Verè eñ ſolus eſt, cum quo deus non eſt, uerè recluſus
eſt qui in deo liber nõ eſt. Solitudo eñ & recluſio ſunt no
mina miſeriæ. Cella aũt nequaquã debet eſſe recluſio ne-
Celle cõ ceſſitatis, ſed domicilium pacis, oſtiũ clauſum, nõ latebræ-
mẽdatio ſed ſecretũ. Cum quo enim deus eſt, nũquã min⁹ ſolus eſt
quàm cum ſolus eſt. Tunc enim libere fruitur gaudio ſuo,
tũc ipſe ſuus eſt ſibi, ad fruendũ deo in ſe,& ſe in deo. Tũc
in luce ueritatis, in ſereno mundi cordis ultro patet ſibi
pura conſcia,& libere ſe infundit affecta de deo memoria
& uel illuminatur intellectus,& bono ſuo fruitur affe
ctus, uel ſeipſum deflet humanæ fragilitatis defectus. Pro
pter hoc ſm formam propoſiti ueſtri habitantes in cælis
potius quàm in cellis: excluſo à uobis toto ſeculo, totos
Nota. uos incluſiſtis cum deo. Cellæ ſiquidem & cæli habitatio
cognatæ ſunt: quia ſicut cælum & cella adinuicem uiden-
tur aliquam habere cognationem nominis, ſic & pietatis.
A celando enim cælum & cella nomen habere uidentur:
& quod celatur in cælis: hoc & in cellis. Quod geritur in-
cælis, hoc & in cellis. Quid nam eſt hoc? uacare deo, frui
deo. Quod cum ſm ordinem pie & fideliter celebratur in
cellis, audeo dicere, ſancti angeli dei cellas habent pro cæ
lis,& æque delectantur in cellis ac in cælis. Nam cum in
cella iugiter cæleſtia actitantur, cælum cellæ & ſacramen-
ti ſimilitudine,& pietatis affectu,& ſimilis operis effectu
proximum efficitur: nec iam ſpiritui oranti, uel etiã à cor-
pore exeunti, à cella in cælum longa uel difficilis uia inue-
nitur. A cella enim ſæpe in cælum aſcenditur, uix autem
Nota. unquã à cellla in infernũ deſcẽditur: niſi ſicut dicit Pſalmi
ſta. Deſcendant in infernũ uiuẽtes, uidelicet ne deſcẽdãt
Pſal.54. morientes, Hoc enim modo ſæpe cellarum incolæ ĩ in fer
nũ deſcẽdunt. Sicut enim aſſidue contemplando reuiſere
amant gaudia cæleſtia, ut ardentius ea appetãt: ſic & do-
lores inferni, ut horreãt & refugiãt. Et hoc eſt qd̕ impre-
cantur inimicis ſuis orantes, ſcilicet ut deſcendant in in-
fernum uiuentes. Moriens autem uix aut nunquã aliquis
à cella in infernum deſcendit: quia uix unquã aliquis ni-
ſi cælo prædeſtinatus, in ea uſq; ad mortem perſiſtit. ¶Fi-
lium enim gratiæ, fructum uentris ſui cella fouet, nutrit,
amplectit,& ad plenitudinẽ perfectionis perducit,& col-
loquio dei dignũ efficit: alienum uerò uel ſuppoſitum ab-
dicat à ſe citius & proijcit. Vnde ait domin⁹ ad Moyſen, Exod.3.
Solue calciamẽta pedũ tuorum. Locus enim in quo ſtas,
terra ſancta eſt. Morticinũ enim mortuarum affectionum
uel hominem mortuũ à corde, locus ſanctus uel terra ſan-
cta nequaquã diu patitur. Cella terra ſancta, & locus ſan-
ctus eſt: in qua dñs & ſeruus eius ſæpe colloquuntur: ſicut
uir ad amicum ſuum. In qua crebro fidelis anima uerbo
dei coniungitur, ſponſa ſponſo ſociatur, terrenis cæleſtia,
humanis diuina uniuntur. Siquidem ſicut templum ſan-
ctum dei, ſic cella eſt ſerui dei. Et in templo enim & in cella
diuina tranctantur: ſed crebrius in cella. In tẽplo uiſibili
ter & figuratiue aliquando chriſtianæ pietatis ſacramen-
ta diſpenſantur, in cellis uerò ſicut in cælis ipſa ueritate,
ipſo ordine, et nondum ipſa puritatis meieſtate, uel æter-
nitatis ſecuritate, res ipſa omnium ſacramentorum fidei
noſtræ aſſidue celebratur. Ideo ſicut dictum eſt, alienum
qui non eſt filius citius à ſe proijcit quaſi abortiuũ, euo-
mit tanquã inutilem ac noxium cibum, nec diu talem pa-
ti poteſt in uiſceribus ſuis officina pietatis: uenitq; pes ſu
perbiæ,& aſportat eum manus peccatoris,& mouet eum
& expulſus non poteſt ſtare, ſed fugit miſer nudus & tre-
mebundus ſicut Caim à facie domini, expoſitus uitijs et
dæmonibus, ut qui prior inuenerit eum, morte animæ eũ
afficiat & occidat uel ſi aliquãdiu durauerit in ea non uir
tutis conſtantia, ſed pertinaci miſeria, ſic ei. cella eſt qua-
ſi carcer, aut ſicut uiuenti ſepultura. Peſtilente uerò fla- Pue.19.
gellato, ſapiens ſapientior erit: & lauabit iuſtus manus
ſuas in ſanguine peccatoris. Sicut ergo dicit propheta. Si Pſal.57.
conuerteris Iſrael, ad me conuertere: hoc eſt perfecte con-
uerſionis culmen apprehẽde. Nulli enim in eodem ſtatu
diu eſſe conceditur. Seruo dei aut ſemper proficiendum,
aut deficiendum: eſt aut ſurſum nititur, aut in inferiora ur
getur. Ab omnibus autem uobis perfectio exigitur, licet
non uniformis. Sed ſi incipis, incipe perfecte. Si iã in pro-
fectu es,& hoc ipſum iam perfecte age. Si autem perfectio
nis aliquid attingiſti: teipſum in temetipſo metire, & dic
cum apoſtolo. Non ꝙ iam apprehenderim, aut perfectus Phil.3.
ſim: ſequor autem ſi forte comprehendam in quo et com-
prehenſus ſum. Vnum autem, quæ quidem retro ſunt ob-
liuiſcens,& ad ea quæ ſunt priora extendens meipſum, ad
deſtinatum proſequor ad brauium ſupernæ uocationis in
Xp̃o Ieſu. Deĩde addit: Quotquot ergo pfecti ſum⁹, hoc
ſapiamus. In quo manifeſte apoſtolo docente declaratur
quia perfecta eorum quæ retro ſunt obliuio,& perfecta ĩ
anteriora extenſio, ipſa eſt hominis iuſti in hac uita perfe-
ctio:& perfectio huius perfectionis ibi erit, ubi erit brauij
ſupernæ uocationis perfecta apprehenſio. ¶Hoc aũt mo-
do ſicut ſtella à ſtella diſtat in claritate, ſic cella à cella in
cõuerſatione, ſcilicet incipientium, proficientium,& per
fectorum. Incipientium ſtatus poteſt dici animalis, profi-
cientium rationalis, perfectorum ſpiritualis. Ignoſcendũ
eſt in aliquibus aliquando eis qui adhuc ſunt animales:
in quibus ignoſci non debet eis qui iam habentur quaſi
rationales. Rurſumq; rationalibus in quibuſdam ignoſci
tur, in quibus non ignoſcitur ſpiritualibus, quorum per-
fecta omnia eſſe debent, et imitatione & laude potius
quàm reprehenſione digna. Et cum ex his tribus homi-
num generibus conſtet omnis ſtatus religionis, quæ ſi-
cut proprijs nominibus diſtinguntur, ſic etiam digno-
ſcuntur ex ſuorum proprietate ſtudiorum: debent omnes
filij dei in die qui eſt, ſemper diligenter proſpicere quid
deſit ſibi, unde uenerint, quouſq; peruenerint, et in quo
proficiendi ſtatu ſingulis diebus uel horis ſua ſe æſtima-
tio deprehendat. Sunt etenim animales, qui per ſe nec
ratione

ratione agunt, nec trahũtur affectu, & tñ uel authoritate
permoti, uel doctrina commoniti, uel exemplo prouocati
approbant bonũ ubi inueniunt, & quaſi cæci ſed ad ma-
num tracti ſequunt: hoc eſt imitãtur. Sunt rationales, q p
rõnis iudicium & naturalis ſcientiæ diſcretionem habẽt
& cognitionẽ boni & appetitum, ſed nondum habẽt affe
ctum. Sunt perfecti, qui ſpiritu aguntur, qui à ſancto ſpũ
plenius illuminantur. Et qm̃ ſapit eis bonũ cuius trahunt
effectu, ſapiẽtes uacantur. Quia uerò induit eos ſpũſſan
ctus cuius affectu trahũtur, ſicut induit olim Gedeonem:
ſic ſpũſſancti indumento, ſpũales appellantur. Primus ſta
tus circa corpus ſe habet. Secundus circa animam ſe exer
cet. Tertius non niſi in deo requiem habet. Quorum ſin-
guli ſicut habent certam proficiendi rationem, ſic in gene
re ſuo certam habent perfectionis ſuæ manſuram. ¶Initiũ
boni in conuerſatione animali, perfecta obediẽtia eſt. Pro
fectus, ſubijcere corpus ſuum,& in ſeruitutem redigere.
Perfectio, uſus boni conſuetudinem uertiſſe in delectatio
nem. Initium uerò rationalis eſt intelligere quæ in docti-
na fidei apponuntur ei. Profectus, talia præparare qualia
apponunt. Perfectio, cũ in affectũ mentis trãſit iudiciũ ra
tionis. Perfectio uerò hominis rationalis, initium eſt hoĩs
ſpiritualis. Profectus ei⁹, reuelata facie ſpeculari gloriam
dei. Perfectio uerò transformari in eandẽ imaginẽ à clari-
tate in claritatem ſicut à dñi ſpiritu. ¶Primũ igitur proſe
quendum de primo, ſcilicet de aĩali. Aĩalitas eſt uitæ mo-
dus ſenſibus corporis ſeruiens. ſ. cũ aĩa quaſi extra ſe per
ſenſus corporeis circa dilectorũ delectationes corporũ af
facta, eorũ fruitiõe paſcit uel nutrit ſenſualitatẽ ſuam: ſeu
cum intra ſe regrediẽs & corpora qbus forti glutino amo
ris & conſuetudinis adhæſit, in locũ incorporeæ naturæ
ſecũ ferre non ꝓualens, eorũ illuc ſecũ trahit: imagines, &
amicabiliter ibi cum eis conuerſatur, quibus aſſuefacta,
nil putat eſſe niſi uel quale foris reliquit, uel quale intus
contraxit: inde quãdiu licet iucundũ habet ſecundũ dele-
ctatiões corporis uiuere. Cum aũt ab eis auertitur, neſcit
niſi corporea imaginãdo cogitare. Cum uerò ad cogitan
da ſpiritualia uel diuina ſe erigit, non aliud de eis quàm
de corporibus uel de corporalib⁹ poteſt æſtimare. ¶Hæc
auerſa à deo ſit ſtultitia, cum nimiũ intra ſemetipſam fue-
rit remiſſa,& tam bruta ut regi uel nolit, uel non poſſit.
Cũ uerò ipſa ſibi per ſuperbiam extra ſe nimiũ fuerit ab
repta, ſit prudentia carnis,& ipſa ſibi ſapientia eſſe uide-
Roma.1. tur, cũ ſtultitia ſit, dicẽte ap̃lo. Dicẽtes ſe eſſe ſapiẽtes, ſtul
ti facti ſunt. Porrò ad deũ cõuerſa, ſit ſctã ſimplicitas: hoc
Iob.1. eſt eadẽ ſemper circa idem uoluntas. ſicut fuit in Iob q di-
ctus eſt uir ſimplex,& rect⁹, ac timẽs deũ. ¶Proprie ei ſim
plicitas & perfecte ad deũ conuerſa uoluntas, unã petens
à domino, hanc requirens, non ambiens multiplicari in ſe
culo. Vel eſt ſimplicitas, in conuerſatione uera humilitas
ſcilicet uirtutis magis conſcientiã amplectẽs quàm famã,
cũ nõ refugit uir ſimplex uideri ſtultus in ſeculo, ut ſit ſa-
piens in deo. Vel ſimplicitas eſt ſola ad deum conuerſa uo
luntas, ſed nondum ratione formata ut amor ſit, id eſt for
mata uoluntas: nondum illuminata ut ſit charitas: hoc eſt
amoris iucunditas. Simplicitas ergo initiũ aliquod in ſe-
ipſa habẽs creaturæ dei, hoc eſt uoluntatẽ ſimplicẽ & bo-
nam, quaſi futuri boni hoĩs informẽ materiam, in primor
dio conuerſionis ſuæ offert authori ſuo eam formandam.
Iam eñ cum bona uoluntate habens initiũ ſapientiæ, id
eſt timorẽ dñi, ex ipſo colligit nec per ſe eam formari poſ-
ſe, nec q̃cquã tã expedire ſtulto, quàm ſeruire ſapiẽti. Itaq;
homini ſe propter deũ ſubijciens, ipſam ei bonã uolunta-
tem cõmittit in deo formandã in ſenſu & ſpiritu humili.
Iam timore dei incipiẽti operari in eo oẽm uirtutũ pleni-
tudinẽ, dum p iuſtitiã defert maiori, per prudẽtiã nõ cre-
dit ſe ſibi, per tamperantiã refugit diſcernere, per fortitu-
dinẽ totum ſe obedientiæ ſubijcit, nõ diſcernẽdæ, ſed ad-
implẽdæ. Hæc eñ uxor eſt cui à dño ꝑcipit Et ad uirũ tuũ
erit cõuerſio tua. Vir eius, rõ uel ſpiritus eſt ſuus uel alte-
rius. Huic enim uiro recte obedit uir ſimplex & rectus in
ſemetipſo. Rectius aũt ſæpe ac tutius in altero, quàm in ſe
metipſo. Ex p̃cepto ergo dei,& ipſo ordine naturæ habe-
re debet uxor ad uirũ, animalitas ad ſpm̃ ſuũ uel ſpiritua
lem aliquẽ uirũ conuerſionem legitimam: hoc eſt obediẽ
tiam perfectam. ¶Perfecta uerò obedientia eſt maxime in
incipiente indiſcreta: hoc eſt nõ diſcernere quid uel qua
re præcipiat: ſed ad hoc tãtũ niti, ut fideliter & humiliter
fiat, quod à maiore præcipit. Lignum eñ ſcientiæ boni &
mali in paradiſo, cenſura diſcretionis eſt in cõuerſatione
religionis penes patrẽ ſpũalem, qui diiudicat oĩa: ipſe ue-
rò à nemine iudicatur. Ipſius eſt diſcernere: aliorũ eſt obe
dire. Adã guſtauit in malum ſuũ de ligno uetito, edoctus
ab eo qui ſuggerendo ait. Quare præcipit uobis deus ut Gẽ.3:
de ligno nõ comederetis? Ecce diſcretio, cur præceptum
ſit. Et addit. Sciebat eñ q̃a qua die comederitis: aperien-
tur oculi ueſtri,& eritis ſicut dij. Ecce ut qd̕ præceptũ ſit,
ſcilicet ꝙ deus fieri nõ ſinat. Diſcreuit, comedit,& inobe-
diẽs factus eſt: & de paradiſo eiectus eſt. Sic & animalẽ di
ſcretũ, nouitiũ prudentẽ, incipientẽ ſapientẽ, in cella diu Nota.
poſſe conſiſtere, in congregatione durare impoſſibile eſt.
Stultus fiat, ut ſit ſapiens: & hæc oĩs ſit eius diſcretio, ut in
hoc nulla ſit ei diſcretio. Hæc oĩs ſapiẽtia ei⁹ ſit, ut in hac
parte nulla ei ſit. ¶In eo uerò in quo te ſibi animalitas ra-
tioq; conterminant, in natura aĩæ humanæ relictus eſt à
creatore bono intellectus & ingeniũ,& in ingenio ars in
quo conſtituit deus hoĩem ſup opera manuum ſuarum,&
oĩa ſecularia iſta ſubiecit ſub pedibus ei⁹. Aĩali ſuperbo,
in teſtimonium naturalis dignitatis, & ſimilitudinis dei
amiſſæ. Simplici uerò & humili, in auxiliũ recuperãdæ di Roma.1.
gnitatis,& cõſeruandæ ſimilitudinis. In hoc notum dei,
manifeſtũ eſt in illis. In hoc æſtimatur de creatura creator.
In hoc cognoſcitur iuſtitia dei. & q̃a qui bñ agunt, digni
ſunt uita: q uero aliter, digni ſunt morte. In hoc creatura
q̃ ſpõte hoĩ ſeruit, ad naturã ſubijcitur & aptat, ut ſeruiat
ad eam q̃ ex peccato eſt neceſſitatẽ,& ad uoluntatẽ, & uo
luptatẽ. Hinc etiã quot & quanta uitæ huic neceſſaria, et
bonis & malis utilia,& in genere ſuo pulcherrima,& à bo
nis & malis hominibus facta ſunt & fiant, oĩbus manife-
ſtum eſt. Hinc enim ĩ literis, uel opificijs, uel ædificijs, per
innumerabiliter multiplices hominũ adinuentiones tot
proceſſerũt modi ſtudiorum,& tot genera profeſſionum,
ſubtilitates, exquiſitæ ſcientiæ, artes, eloquentiæ, dignita
tum officiorumq; uarietates,& innumerabiles, conquiſi-
tiones huius ſeculi, quibus homines illi etiã qui dicuntur
ſapientes huius mundi, cum eis qui ſunt ſimplices & filij
dei, pariter utuntur ad neceſſitatẽ & utilitatẽ. Sed illi abu
tuntur eis ad curioſitatẽ,& uoluptatẽ,& ſuperbiã. Hi aũt
utunt eis ꝓpter neceſſitatẽ, alibi habẽtes ſuã ſuauitatem.
Ideò illos ſeruos ſenſuũ ſuorũ & corporũ ſuorũ ſequunt
fructus carnis ſuæ, q ſunt fornicatio, immũditia, ſuperbia, Gala.5.
luxuria, inimicitiæ, contentiones, æmulatiões, iræ, rixæ,
diſſentiones, inuidiæ, cõmeſſatiões, ebrietates, & his ſimi
lia: quæ quicũq; agũt, regnũ dei non conſequentur. Hos Ibidem.
aũt fructus, ſpũs q̃ ſunt charitas, gaudiũ, pax, patiẽtia, be-
nignitas, longanimitas, bonitas, manſuetudo, fides, mo-
deſtia, cõtinentia, caſtitas,& pietas, promiſſionẽ habẽt ui
tæ quæ nũc eſt & futuræ. ¶Hi utriq; quãdiu ſimul ſunt in
actu, hoĩes uidẽt ſimiles actiones, deus autem uoluntates
diſcernit & intẽtiones. Cum uere unuſquiſq; redit in ſua,
unũquẽq; ex fructib⁹ intẽtionis ſuæ paſcit conſciẽtia ſua
nec tñ ab utroq; æque ad cõſciam redit: q̃a nemo ad eam
redire amat poſt actionẽ, qui recta intẽtione ad agendum
ab ea nõ proficiſcit. Qui tñ redit ad cõſciam ſuã, ſi nõdum
uicit concupiſcentiã ſuã, inuenit ibi de ipſa cõcupiſcẽtia
ſua uel ſuaues delectationes, uel graues corroſiones,& in
de multiplicat cogitatiões. Qui uerò iam cõcupiſcentiã
uicit: quãdiu tñ ueri boni maior cõcupiſcentia uel maior
delectatio mentẽ ei⁹ nõ obtinuerit: cum exoſa quadã uo-
luptate: geſtorũ: uiſorũ uel auditorũ patit imaginatiões:
unde in utroq; ĩbi implentur illuſionibus delectationũ,
& ad cogitanda diuina uel ſpũalia, lumen ſuorũ oculorũ,

& ipm non eſt ſecũ,q cũ pugnat cõtra cõcupiſcẽtias ,pa-
titur moleſtias qa uincere adhuc non pualet ad perfectũ
affectiones.Qui uerò iam ad libertatẽ aſpirat, excutere à
ſe non põt affectionũ imaginationes, & noxias uel occu-
patorias uel ocioſas quæ exinde paſſim oriuntur cogita-
tiões.Hinc in tpe pſalmodiæ uel orõnis,cæterorũq; exer
citiorũ ſpũalium,in corde ſerui dei etiam nolentis & relu
ctãtis imaginationes uoluuntur,& fantaſmata cogitatio-
num uerſant,à quibus uelut ab auibus immũdis inſiden-
tibus uel circũuolantibus ſacrificiũ deuotionis uel oĩno
rapitur de manu tenentis,uel ſæpe polluit uſq; ad lachry-
mas offerentis.Fitq; mirabilis,& iniqua miſeræ aĩæ diui-
ſio,ſpiritu & ratione uoluntatẽ cordis & intentionem,&
corporis ſibi promptũ obſequiũ defendẽte:aĩali uerò im-
probitate ſibi affectũ præripiẽte & intellectũ,mẽte ſæpi⁹
ſine fructu remanẽte.Hinc in animis infirmiorib⁹ ,& in q
bus cõcupiſcentiæ carnis & ſeculi necdũ perfecte mortifi
catæ ſunt,uitia paſſim curioſitatis ebulliũt.Hinc ſolicitu
dinis & ſilentij quærũtur inordinate & propoſito inimi-
cæ conſolationes,in uia regia cõium inſtitutionũ furtiua
propriæ uoluntatis diuerticula,ſolitorũ faſtidiũ,præſum
ptio nouitatũ,q̃ quidẽ ægri animi pruritũ & tædiũ quaſi
confricãdo uidetur ad horã lenire:ſed calefaciũt & accen-
dunt,& ut poſtea nequius ferueat, & amplius pruriat,effi
ciunt.Hinc quotidie fiunt nouæ occupatiões,nouæ actio
num & laborum adinuentiones,lectione diuerſæ:non ad
ædificandum aĩam ſed ad fallendum tardãtis diei tædium:
ut cũ dãnauerit ſolitarius oĩa uetera,oĩa ſolita & defece-
rint noua;nõ reſtet niſi odiũ cellæ & fuga matura .¶Pro-
pter quod pia ſimplicitas, & in profeſſione religionis &
ſolitudinis nouus homo,qui non habet uel rationẽ ducẽ
tem,uel affectũ trahentem:uel diſcretionem moderantem,
ſed ui quadã uertitur in ſemetipm tãquã à figulo figmen
tum:lege quadã mãdatorum dei quaſi manibus alienis fa
ciendus eſt & formandus in omni patientia:& in rota uo-
lubilis obediẽtiæ:&in igne probationis ſuæ,plaſmatoris
& formatoris ſui uoluntati & arbitrio ſubdendus. Nã &
ſi calet ingenio:ſi uiget arte:ſi præeminet intellectu :iſtru
menta ſunt hæc tam uitiorũ quàm uirtutũ. Non ergo re-
fugiat doceri uti eo in bono:quo & in malo uti põt:quia
hoc primũ uirtutis opus eſt.Ingeniũ corpus adaptet :ars
naturã informet:& intellectus non elatum faciat aĩum:ſed
docibilem.Ingenium quippe:ars intellectus:& alia huiuſ
modi gratuito habentur:aliter uirtus. Virtus enim uult
Nota. doceri cum humilitate:quæri cum labore:haberi cũ amo-
re.Nã cũ oib⁹ his digna ſit:nec aliter uel doceri:uel quæ
ri uel haberi poteſt.¶Primũ quidẽ docẽdus eſt rudis in-
cola eremi:ſm apoſtolicam Pauli inſtitutionem :ut exhi-
Rom,12. beat corp⁹ ſuũ hoſtiã uiuentẽ ſanctã deo placentẽ: rõna-
bile obſequiũ ſuũ.Qui etiã cõpeſcens in nouitio feruorẽ
aĩalis hoĩs qui nõdũ percipit ea quæ dei ſunt : circa ſpũa-
lia ac diuina præproperã & curioſam inquiſitionẽ ſubiũ-
Ibidem. xit,dicens.Dico eĩm per gratiam dei quæ data eſt mihi ,oĩ
bus qui ſunt inter uos,nõ plus ſapere quàm oportet ſape-
re:ſed ſapere ad ſobrietatẽ.Quia eĩm oĩs uel præcipue aĩa
lis hoĩs inſtititutio circa corpus eſt,& exterioris hoĩs cõ-
poſitionem,docendus eſt rõnabiliter mortificare corpus
ſuũ ,& mẽbra ſua q̃ ſunt ſuper terrã, & inter carnẽ ac ſpm̃
quæ inuicẽ iugiter aduerſum ſe concupiſcunt,iuſtũ rõnis
ac diſcretionis habere iudiciũ:nec alicui⁹ eorũ in iudicio
accipere perſonã.Docẽdus eſt ſic habere corp⁹ ſuũ, ſicut
ægrotũ commendatũ:cui etiam multum uolenti : inutilia
ſunt neganda:utilia uerò& nolenti ingerenda . Sic de eo
agere ſicut de nõ ſuo:ſed eius à quo precio magno empti
1.Cor.6. ſumus ut glorificemus eum in corpore noſtro .Ruſumq;
docendus eſt cauere qđ pctõri populo dñs per prophetã
3.reg.14 improperat.Proieciſtis me(inquiẽs)poſt tergũ ueſtrum.
Multumq; eſſe cauendũ ne pro neceſſarijs huius uitæ uel
cõmodis:à propoſiti rectitudine:uel dignitate naturæ:in
amorem uel honorẽ corporis iui ſinat in aliquo degene-
Nota. rare ſpm̃ ſuum,Ideoq; durius tractandũ eſt copus ; ne re-

bellet,ne inſoleſcat:ſic tñ,ut ſeruire ſufficiat:qa ad ſeruien
dum ſpiritui datũ eſt.Nec ſic hebendũ eſt tãquã ,ppter il-
lud uiuamus:ſed tanquã ſine quo uiuere non poſſumus.
Fœdus enim quod habemus cum corpore,non quando-
cunq; uolumus poſſumus abrũpere :ſed ligitimã eius re-
ſolutionẽ patienter nos expectare oportet,& interi q legi
timi fœderis ſunt obſeruare.Sic ergo nobis eſt cũ eo cõui
uendũ uel conueniendũ,quaſi nõ diu nobis ſit cũ eo com
morãdũ,ſicq; ut ſi aliter euenerit,nõ urgeamur ad exeun-
dum.In quo multũ & ſcrupuloſe laborandũ, & periculo-
ſe ſæpe fuerat errandũ,niſi lex obediẽtiæ & cellæ plenam
cõis inſtitutionis formã ſemel tradẽs ingrediẽti de uictu
& ueſtitu,de labore & quiete,de ſilentio & ſolitudine ,&
oibus quæ ad exterioris hoĩs cultũ uel neceſſitatem ſpe-
ctant,fratrẽ obedientẽ & patientẽ & quietum in reliquũ
cautũ redderet,& ſecurũ. In q̃bus ſic ſemel circũciſa ſunt
oĩa & p̃ciſa ſuperflua,ſic intra congruæ ſufficiẽtiæ termi-
nos & gñalis cõtinẽtiæ limites circunſcripta ſunt oĩa ne-
ceſſaria,ut ſit qđ fortes cupiant,&infirmi non refugiant,
nec ulteri⁹ quãtitas cõceſſorũ lædere poſſit in aliquo utẽ
tium cũ gr̃arum actione conſcientiã,nec q̃ ſunt amputata,
tẽtare debeãt aliquatenus in ſeruo dei corporis bene mo-
rigerati & recte educati ſufficientiã.In quibus ſicut Salo- puer,10.
mon dicit,qui ambulat ſimpliciter,ambulat cõfidenter :q
uerò mentis eſt duræ,corruet in malũ.Licet enim neceſſi-
tas ſic ſit ordinata ut nec querelæ ſit locus ullus,& oĩs ſit
ſuperfluitas amputata:ſi quid tñ uel publice uel priuatim
addẽdũ eſt uel minuẽdũ,hoc in prioris eſt arbitrio , abſq;
omni ſcrupulo obedientiũ ſubditorũ uel periculo.¶Inſti
tuendus eſt ergo nouus eremita ad cõis inſtitutionis nor
mã cõcupiſcẽtias carnis ſuæ præteritorũ pctõrũ pœnitẽ-
tia cõtinua domare,& ad contẽnenda cætera ad ſuĩpſius
contemptũ uenire.Præmuniendus eſt aſſidue cõtra tẽta-
tiones,acrius in ſolitarium nouitiũ deſæuientes ,cũ ſeruũ
dei gratis deo ſeruientem non ceſſent ſolicitare uitia mer
cede oblatæ delectationis,diabolo ſuggerente,carne con
cupiſcente,ſeculo cõcupiſcenda ingerẽte. Tentat eĩm nos
dñs deus noſter,ut ſciat ſi diligamus eũ,an non:nõ ut ipſe
quaſi neſciens agnoſcat:ſed ut plenius hoc in ipſa nobis
tẽtatione innoteſcat. Sed illæ tẽtationes facile uincũt,&
facile à rõne eis occurrit,quæ uel ſuſpectæ ſunt,uel prima
facie malæ eſſe innoteſcũt.Quæ uerò ſub ſpecie boni ſe in
gerunt,& difficilius diſcernuntur,& periculoſius admit-
tunt.Sicut enim difficillime tenetur mod⁹ in eo quod bo
num eſſe credit :ita non ſemper tutus eſt oĩs boni appe-
titus.Omniũ aũt tentationum & cogitationũ malarũ &
inutiliũ ſentina,ocium eſt.Summa etenim mentis malitia
eſt ociũ iners.¶Nunquam ocioſus ſit ſeruus dei,quãuis à
deo feriatus ſit.Nomen quippe tam ſuſpectũ & uanum &
molle,rei tam certæ,tã ſanctæ,tã ſeueræ imponẽdũ nõ eſt.
Ocioſum nõ eſt uacare deo,imo negocium negociorum
oĩm hoc eſt.Qđ quicũq; in cella nõ agit fideliter,& feruẽ
ter,quodcũq; agit qđ ,ppter hoc non agit,ſcilicet ut deo
ſeruiat:i eo quod agit,ociatur. Vbi pro uitãdo ocio ocio-
ſa ſectari ridiculũ eſt.Ocioſum aũt eſt,qđ nullã habet uti
litatẽ,uel utilitatis intentionẽ.Nõ aũt hoc tantummodo
agẽdũ eſt,ut cum aliqua delectatione ,uel ſine grãdi nau-
ſea ocij dies tranſigat:ſed ut etiã de perfecta dicta ad pro-
fectum mentis ſemper aliquid in conſcientia reſideat ,ali-
quid quotidie in theſaurũ cordis congeratur. Nec ea die
bonus cellita ſe uixiſſe debet æſtimare,in qua nil eorum
ſe egiſſe recolit ,ppter quæ in cella uiuitur. ¶Quæris q̃d
agas,uel in quo te occupes?Primum extra quotidianum
orationum ſacrificiũ,uel lectionis ſtudiũ,quotidianæ con
ſcientiæ diſcuſſioni ,emendationi ,morum compoſitioni
pars ſua diei neganda non eſt :deinde operandũ eſt aliq̃d
manibus quod iniungitur,non tam qđ animũ delectãdo
ad horam detineat,quàm qđ ſpũalibus ſtudijs delectatio-
nem cõſeruet & nutriat,in quo remittat ad horã animus,
non reſoluat.Vnde ſe facile mox ut ſibi ad ſeipm redeun-
dũ eſſe uiſum fuerit,expediat ſine cõtrouerſia inhibentis
uoluntatis,

uolũtatis,abſq; contagio contractæ delectationis,uel me
1.Cor.11. moriæ imaginantis.Non eĩm uir propter mulierẽ,ſed mu
lier propter uirum.Non ſpũalia exercitia ſunt ,ppter cor-
poralia :ſed corporalia ,ppter ſpũalia.Propter ea ſicut ui-
ro creato collatũ eſt uel comparatum ei adiutorium ſimile
ſibi ex ipſa hoĩs ſubſtantia:ſic cum in adiutorium ſpũalis
ſtudij neceſſaria ſint, non tñ in hoc ſemper æque conueni
re uidentur omnia corporalia exercitia, ſed quæ cum ſpi-
ritualibus propiorem uidentur habere ſimilitudinem &
affinitatem, ſicut ad ædificationem ſpiritualem meditari
quod ſcribatur,uel ſcribere quod legatur.Subdiualia eĩm
exercitia & opera ſicut ſenſus diſtrahunt,ſic ſæpe etiã ſpi
ritum exhauriunt,niſi cum grauiore rurarium labore ope
rum ſit maior contritio corporis uſq; ad contritionem &
humiliationẽ cordis. Fatigationis enim ſuæ præſſura ex-
primunt ſæpe uehementioris affectum deuotionis.Quod
etiam in labore ieiuniorum,uigiliarum& omnium in qui
bus aff lictio corporis eſt:crebrò fieri manifeſtũ eſt. Seri⁹
tamen animus & prudẽs ad omnem ſe comparat laborem
nec in eo diſſoluitur, ſed per eum magis,in ſeipſum colli-
gitur, qui ſemper præ oculis habens non tam quod agit
quàm quo agendo intendit, oĩs cõſummationis attendit
finẽ. Quo inquantũ uerius innitit,intantũ etiã feruenti⁹
& fidelius manibus operat, totius ſibi corporis ſui ſubij-
ciens ſeruitutẽ.Coguntur enim in unũ ſenſus ad diſcipli-
nam bonæ uoluntatis, nec laſciuire eis uacat à põdere la-
boris:ſed ſubacti & humiliati in obſequium ſpiritus docẽ
tur conformari ei & in laboris participatione,&in conſo
lationis expectatione.Inordinata enim natura per pecca-
tum, & à conditionis ſuæ rectitudine exorbitãs,ſi ad deũ
fuerit conuerſa,recuperat cito pro modo timoris & amo-
ris quem habet ad deum, quæcũq; perdidit auerſa: & ubi
cœperit ſpiritus reformari ad imaginem conditoris ſui,
mox etiam ref loreſcens caro,ex uoluntate ſua incipit cõ-
formari reformato ſpiritu. Nam & contra ſenſum ſuum
incipit eam delectare quicquid delectat ſpiritum ſuũ. In-
ſuper & pro multiplici defectu ſuo ex pœna peccati multi
pliciter ſitiens ad deum, nonnunquã etiã contendit præ-
cedere rectorẽ ſuum. Delectationes enim non perdimus:
Nota, ſed mutamus de corpore ad animũ,à ſenſibus ad conſcien
tiã.¶Panis furfureus & ſimplex aqua,& olera,& legumi-
na ſimplicia,nequaquã res delectabiles ſunt:ſed in amore
Xp̃i,& deſiderio internæ delectatiõis,uentri bene mori-
gerato gratãter ex his ſatisfacere poſſe: ualde delectabile
eſt.Quot milia pauperum ex his,uel ex aliquo horum de
lectabiliter ſatisfaciũt naturæ? Faciillimum quippe & de-
lectabile eſſet adiuncto amoris dei condimento ſm naturã
uiuere:ſi inſania noſtra nos permitteret. Qua ſanata:ſta-
tim naturalibus natura arridet. Eodẽ modo & de labore.
Ruſticus duros habet neruos:fortes lacertos:exercitatio
hoc facit.Sine eũ torpere:molleſcit. Volũtas facit uſum,
uſus exercitium : exercitium uires in omni labore ſubmi-
niſtrat. Sed redeamus ad propoſitum. Hoc omnibus mo
dis agat & labor & ocium noſtrũ,& nunquã ſumus ocio-
ſi:& hoc ſemper ſit negociũ noſtrum,ut perfecte conſum
metur in nobis quod dicit apoſtolus animalibus & inci-
piẽtibus. Humanũ,inquit,dico,ppter infirmitatẽ carnis
Rom.6. ueſtræ. Sicut eĩm exhibuiſtis mẽbra ueſtra ſeruire immun
ditiæ & iniquitati ad iniquitatem:ita nunc exhibere mẽ-
bra ueſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Audiat hoc
attẽtius amicũ corporis ſui mãcipiũ, animalis homo qui
iam incipit corpus ſuum ſubdere ſpũi, & adaptare ſemet-
ipſum ad ea quæ dei ſunt percipiẽda,&ad exuendã fœdæ
ſeruitutis neceſſitatẽ,& carnis ſuæ dñationem cõſuetudi-
nem ut ſe accingat,neceſſitatẽ faciẽs ſibi contra neceſſita
tẽ,& cõſuetudinẽ contra cõſuetudinem,& affectũ ſibi for
met contra affectũ:donec plenius mereatur accipere dele
Vbi ſu- ctationẽ contra delectationẽ:ut delectationibus carnis ac
pra. ſeculi ſm conſilium apoſtoli ſaltẽ tm̃ eum delectet carere,
quãtum eum delectabat primo eas habere,tantũ delectet
eum de membris ſui corporis ſeruire iuſtitiæ in ſanctifica

tionem,quãtũ prius delectabat eũ ſeruire immunditiæ &
iniquitati ad iniquitatẽ.Hæc eſt perfectio animalis homi
nis in ſuo ſtatu,uel nouitij incipientis.Qui cum conſum-
mauerit hoc aĩale uel humanũ,ſi non reſpexerit retrò,ſed
fideliter in anteriora ſe extenderit,cito perueniet ad illud
diuinũ,ut incipiat apprehendere ſicut apprehenſus eſt,& 1.Cor.13.
cognoſcere ſicut cognitus eſt.Hoc autẽ opus non in uno
fit momẽto cõuerſionis:nõ eſt unius diei:ſed multi tẽpo-
ris,multi laboris,multi ſudoris:ſm gratiã dei miſerẽtis,&
ſtudiũ hoĩs uolẽtis & currẽtis.¶Oĩm uerò bonorũ horũ
officia eſt cella,& ſtabilis perſeuerantia in ea. In qua qui-
cunq; cum ſua paupertate bene cõuenit,diues eſt:& qui-
cunq; bonã uoluntatẽ habuerit, ſecũ habet quicquid ad
bene uiuendũ ei opus eſt.Quãuis bonæ uolũtati nõ ſem-
per credi expedit,ſed frenanda eſt, ſed regenda eſt,& ma-
xime in incipiente. Regat ſanctæ obediẽtiæ regulã bonã
uoluntatẽ,illa uerò corpus,& doceat illud poſſe conſiſte
re in loco:cellã pati,ſecumq; morari:qđ ĩ proficiente bo-
næ cõpoſitionis initiũ eſt, & certum bonæ ſpei argumen
tũ. Impoſſibile eſt hoĩem fideliter figere ĩ uno animũ ſuũ
qui nõ prius alicui loco perſeuerãter affixerit corp⁹ ſuũ.
Nã qui ægritudinẽ animi,migrando de loco ad locũ effu Nota.
gere nititur,ſic eſt ſicut qui fugit umbrã corporis ſui.Se-
ipſum fugit:ſeipm circumfert:locũ mutat,nõ animũ. Eun
dem ubiq; ſe inuenit,niſi ꝙ deteriorẽ facit ipſa mobilitas
ſicut lædere ſolet ægrum qui circũferendo cõcutit eum.
Aegrũ eĩm ſe ſciat,&uacet circa cauſarias partes ægritudi
nis ſuæ. Si nõ interrũpitur quies,remedia cõtinuata cito
proficient,& ſanatus animus ab alienationibus uel capti
uitatibus & tentationibus ſuis, totus in deo ſuus efficie-
tur. Cura eget,& non modica,non inquinata ſed infecta
natura.Incũbat ergo immobiliter ualetudinario ſuo(ſic
enim ſolẽt appellare medici ualetudinũ curandarũ offici-
nam)& remedij ſuſcepti proſequatur uſum uſq; ad ſanita
tis experimentum.Valetudinarium tuum ô ægrote,ô lã-
guide,cella tua eſt:remediũ in quo curari cœpiſti,obediẽ
tia eſt,obediẽtia uera.Sed ſcito ꝙ remedia crebro mutata
nocent,naturam diſturbãt,& ægrum diſterminant.Nam
& qui aliquò pergit,ſi unam certã tenuerit uiam,cito per
uenit quò tendit:& itineris & laboris faciet finem. Si ue-
rò multas aggreditur uias,errat, nec laboris aliq̃n finẽ fa
cit:quia error finẽ non habet. Non ergo remediũ mutes,
nec aliud pro alio accipias:ſed uſq; ad terminum perfectæ
ſanitatis,medicinalis obedientiæ remedio utere:nec abij-
cias eam ut ingratas cũ factus fueris ſanus: ſed tamẽ in re
liquũ alio mõ ea uti permitteris.¶Si ergo ad ſanitatem fe
ſtinas:uide ut nil uel modicũ de temetipo agere p̃ſumas,
medico inconſulto: à quo ſi operam medicantis expectas
neceſſe eſt ut uulnus tuum ſemper ei detegere non erube
ſcas.Erubeſce,ſed tamen reuela totũ:nec abſcõdas. Sunt
enim qui cõfitendo quaſi fabulã enarrant ſuorũ hiſtoriã
peccatorũ,& ægritudines aĩæ ſuæ ſine cõfuſione dinume
rant,& penè ſine pœnitentia & ſine affectu doloris. Cito
eĩm lachrymas inuenit, & reſoluitur in gemitũ,qui habet
ſeſum doloris. Si uerò malæ ægritudini deſperabilior ſtu
por acceſſerit:hic in eo ꝙ nõ dolet,quanto ſanitati uide-
tur eſſe propinquior,tanto ab ea fit remotior. Q; ſi medi-
cus quaſi clementior fuerit,ut quaſi unguentis & empla
ſtris lenioribus omnia uoluerit curare: tu age pro temet-
ipſo,& remedij fortioris & celerioris auidus, ſanitatis fer
rum require,cauteriũ expoſce.Medicus tibi ſemper præ-
ſto eſt:paratus eſt. ¶Ne enim horrori ſit tibi tua ſolitudo
& ut tutius in cella habites,tres tibi deputati ſunt cuſto-
des:ſcilicet deus,conſcientia,& ſpiritualis pater. Deo de
bes pietatem:cui te totum impendas,conſcientiæ tuæ ho
norem:coram qua peccare erubeſcas, patri ſpũali obediẽ
tiam charitatis:ad quẽ de oĩbus recurras.Inſuper ut gra-
tum me habeas, addã tibi & quartũ : & quãdiu paruulus
es,& donec plenius addiſcas diuinã cogitare præſentiam
pedagogum tibi procurabo. Elige tibi tuipſe hominem
conſilio meo,cuius uitæ exemplar ſic cordi tuo inſederit Nota.

reuerentia inhæſerit,ut quoties eius recordatꝰ fueris, ad
reuerentiā cogitati aſſurgas,& temetipſum ordines & cō
ponas:qui cogitatꝰ acſi præſens ſit,in affectū mutuæ cha
ritatis,emendet in te oīa emendanda:& tñ nullum patia
tur dannū ſecreti ſui ſolitudo tua. Hic præſens tibi adſit
qñcunqꝫ uolueris:occurrat ſæpe & cū nolueris. Increpa
tiones eius deſcribe tibi:cogita ſancta:eius ſeueritas con
ſolationes, pietas,& benignitas, exemplum, ſanctæ uitæ
ſynceritas. Nam omnes cogitationes tuas cum ab eo ui
deri cogitabis;ac ſi uideat, acſi arguat, emēdare cogeris.
Nota. ¶ Sic ſm̄ præceptū apoſtoli ſolicite temetipſum cuſtodi:
&ut temetipſum ſemper inſpicias,ſemper ab oībꝰ oculos
auerte. Egregiū inſtrumentū corporis eſt oculus,ſi ſicut
cætera,ſic etiā uidere poſſet ſemetipſum. Qđ cum interio
ri oculo cōceſſum ſit, ſi ad exterioris exemplū ſeipſum ne
gligens,uacat,circa aliena:etiā cū uult non ſufficit redire
ad ſeipſum. Tibi uaca:multa tu ipſe tibi ſolicitudinis ma
teria es.Exclude etiā ab oculis exterioribꝰ qđ deſueuiſti
uidere,ab interioribus, quod amare : qa nil tam facile re
crudeſcit quàm amor,& maxime in tenerioribus & recen
tioribus animis. Aude etiā nōnunquā ſapere & æmulari
chariſmata meliora:&tu ipſe tibi eſto parabola ædificatio
nis.¶ Alia cella tua exterior:alia interior. Exterior eſt do
mus,in qua habitat anima tua cum corpore tuo. Interior
eſt conſcientia tua,quam inhabitare debet oīm interiorū
tuorum interior deus, cum ſpū tuo. Oſtium clauſuræ ex
terioris,ſignū eſt oſtij circunſpectionis interioris:ut ſicut
ſenſus corpis per exteriorē clauſurā foris uagari non per
mittitur:ſic interior ſenſus ad ſuū ſemper interiꝰ cohibea
tur. Dilige ergo interiorē cellam tuā:dilige exteriorē: &
unicuiqꝫ ſuū impēde cultū. Tegat te exterior,non abſcon
dat:nō ut pecces occultꝰ, ſed ut tutius uiuas. Nō eñ ſcis
ô rudis incola quid cellæ debeas ſi non cogitas quomo
do in ea nō ſolummodo à uitijs tuis curaris, ſed etiam nō
habes rixari cum alienis. Neſcis enim quem conſcientiæ
tuæ debeas honorem quicunqꝫ in ea nō experiris gratiā
ſancti ſpūs,& ipternæ ſuauitatis dulcedinē. Da ergo utri
que cellæ honorē ſuū:&tu tibi in ea uēdica primatū tuū.
Diſce in ea ſm̄ cōis inſtituti leges tu tibi præeſſe:& uitam
ordinare: & mores componere : & temetipſum iudicare:
teip̄m apud teip̄m accuſare : ſæpe etiā condēnare,nec im
punitum dimittere. Sedeat iudicans iuſtitia:ſtet rea & ſe
ipſam accuſans cōſcientia. Nemo te plus diligit: nemo te
fidalius iudicabit. Mane præteritæ noctis fac à temetipſo
exactionē,& uenturæ diei tu tibi indicito cautionem. Ve
ſpere,diei præteritæ rōnem exige,& ſuperuenietis noctis
fac indictionē. Sic diſtrictio:nequaquam tibi aliqñ laſciui
re uacabit. ¶ Singulis horis ſm̄ cōis inſtituti canonē ſua
diſtribue exercitia:cui ſpūalia:ſpūalia:cui corporalia, cor
poralia:in qbus ſic exoluat omne debitū ſpūs deo,corpus
ſpiritui:ut ſi qd fuerit intermiſſum, ſi qd neglectū,ſi quid
imperfectū:ſuo modo,ſuo loco, ſuo tpe nō abeat impuni
tū uel irrecompenſatū. ¶ In qbus extra illas horas de qui
Pſal.118. bus dicit propheta. Septies in die laudē dixi tibi: matuti
nū ac ueſpertinum ſacrificiū ac mediæ noctis eſt maxime
Pſal.5. obſeruandum. Non enim fruſtra ait propheta:mane aſta
bo tibi & uidebo : ſed qa tunc à curis exterioribus adhuc
Pſa.140 ſumꝰ ieiuni:& dirigat oro mea ſicut incēſum in conſpectu
tuo,eleuatio manuū mearū ſacrificiū ueſpertinū:quia tūc
ab hmōi impedimentis iam quodāmodo inuenimur dige
Pſal.118. ſti. Qui & in nocturnis uigilijs noctis (in qbus media no
cte ſurgimus ad cōfitendū nomini domini) cōfeſſiōis eius
Pſal.76. dē ordinē cōtexens:in die (inquit) tribulationis meæ deū
exqſiui manibꝰ meis:nocte contra eū: & nō ſum deceptꝰ.
Iſtis eñ horis potiſſimū coram deo debemꝰ noſmetipſos
cōſtituere quaſi facie ad faciē,& in lumine uultus eiꝰ per
ſpicere,tribulatione & dolorem nobis de nobiſipſis inue
nire,& nomē dei inuocare,ſcopendo ſpm̄ noſtrum donec
incaleſcat,ambiendo ad memoriam abūdantiæ ſuauitatis
ſuæ:donec ipſe in cordibꝰ noſtris dilceſcat. Sed tunc ma
1.Co.14. ximē nobis agēdum eſt quod dixit apl's. Malo in eccleſia
quinqꝫ loq uerba ſenſu meo: quàm decē milia uerborū ſi
ne intellectu. Et illud. Pſallā ſpū:pſallā & mēte. Orabo ſpi
ritu:orabo & mente. Tunc eñ mēti & ſpiritui aggregādi
ſunt fructus ſui:ut exinde uel in abundātia benedictionis
dei in quietē noctis relaxemur:uel ſurgentibus nobis ad
laudes dei,oīs exinde tenor operis noſtri in ipſius laudi
bus formeꝫ ac uiuificeꝫ. Idcirco in præueniendis noctur
nis uigilijs non expedit multitudine pſalmorum obruere
intellectū,& exhaurire ſpm̄ uel extinguere. Sed quādiu ſo
brius inueniꝫ,pietati afficiendus eſt,& ſuo itinere dirigē
dus ad deū: donec dilatato corde currere incipiat uſqꝫ ad
finem operis dei:poſtmodū feruoris ſui modum ſiue teno
rē habiturus:niſi magna intercidaꝫ negligentia, uel omit
tatur uoluntaria miſeria. ¶ Scit etiā quicūqꝫ ſenſum Chri
ſti habet,quantū pietati xp̄ianæ expediat:quantū dei ſer
uum:& ſeruū redēptiōis Xp̄i deceat, & utile ei ſit una ſal
tem aliqua diei hora paſſionis & redēptionis ipſius atten
tius recolere bn̄ficia, ad fruendū ſuauiter in cōſcientia,&
recondendū fideliter in memoria:qđ eſt ſpūaliter mandu
care corpus Xp̄i,& bibere eius ſanguinē in memoriā eiꝰ.
Qui oībus in ſe credētibus præcepit dicens:hoc facite in Luc.22.
meā cōmemorationem. In quo etiam propter peccatum
inobedientiæ,quàm impiū ſit hominem tāte dei pietatis
immemorē eſſe, palam oībus eſt:cum amici hoīs abeuntis
ſub quolibet ſigno commendatam memoriam nephas ſit
obliuiſci. Siquidē ſanctæ huius ac reuerendæ cōmemora
tiōis myſteriū ſuo modo,ſuo tempore, ſuo loco celebrare
licet paucis hoībus:qbus hoc creditū eſt myſterium : rem
uerò ſacramenti uel myſterij in omni tēpore,& omni loco
dominationis dei:modo quo traditum eſt,hoc eſt debitæ
pietatis affectu,agere,contrectare,& ſumere ſibi in ſalutē
omnibus in promptu eſt quibꝰ dicitur. Vos autem genꝰ
electum,regale ſacerdotium,gens ſancta, populus acqui 1.Petr.2.
ſitionis:ut uirtutes annuncietis eius qui de tenebris uos
uocauit in admirabile lumen ſuum. Nam & ſacramentum
ſicut accipit ad uitam dignus: ſic ad mortem ſuam & iudi
cium indignus. Rem uerò ſacramenti nemo percipit niſi
dignus & idoneus. Sacramentū enim ſine re ſacramenti:
ſumenti mors eſt. Res uerò ſacramēti etiam præter ſacra
mentum ſumenti,uita æterna eſt. Si autē uis (& uerè uis)
oībus horis tā diei quàm noctis hoc tibi in cella tua p̄ſto
eſt. Quoties in cōmemoratione eius qui pro te paſſus eſt,
hoc facto eius pie ac fideliter fueris affectus:corpus eiꝰ mā
ducas:& ſanguinem bibis. Quādiu in eo manes per amo
rem,& ipſe in te per ſanctitatis & iuſtitiæ operationem:in
eius corpore & membris eius computaris. ¶ Deide etiam
certis horis certæ rectioni uacādum eſt. Fortuita enim &
uaria lectio,& quaſi caſu reperta,non ædificat,ſed reddit Nota.
animum inſtabilem. & leuiter admiſſa,leuius recedit à me
moria. Sed certis ingenijs immorandū eſt,& aſſuefacien
dus eſt animꝰ. Quo eñ ſpū ſcripturæ factæ ſunt,eo ſpū le
gi deſiderant:ipſo etiā intelligendæ ſunt. Nūquam ingre
dieris in ſenſum Pauli:donec uſu bonæ intentionis in le
ctione eius,& ſtudio aſſiduæ meditationis, ſpm̄ eiꝰ imbi
beris. Nunquam intelliges Dauid,donec ipſa experiētia
ipſos pſalmorū affectus indueris. Sicqꝫ de reliquis. Et in
omni ſcriptura tñ diſtat ſtudiū à lectione,quātū amicitia
ab hoſpitio,ſocialis affectio à fortuita ſalutatione. Sed &
de quotidiana lectione aliquid quotidie in uentrē memo
riæ demittendum eſt:quod fideliꝰ digeratur:& ſurſum re
uocatum crebrius ruminetur: quod propoſito cōueniat:
qđ intentioni p̄ficiat:quod detineat animū ut aliena co
gitare non libeat. Hauriendus eſt ſæpe de lectiōis ſerie af
fectus,& formanda oratio quæ lectionē interrūpat:&non
tam impediat interrūpendo, quàm puriorē continuo ani
mū ad intelligentiā lectionis reſtituat. Lntētioni ſeruit le
ctio: Si uerè in lectione deum quærit qui legit omnia q̄ le
git,cooperanꝫ ei in bonū,& captiuat ſenſus legentis,& in
ſeruitutē redigit oēm lectionis intellectum in obſequium
Chriſti. Si in aliud declinat ſenſus legentis,omnia trahit
poſt ſemetipſum: nihilqꝫ tam ſanctū, tam pium inuenit in
ſcripturis

ſcripturis,quod ſeu per uanā gloriā, ſeu per diſtortū ſen
ſum,ſeu per prauū intellectū non applicet uel malitiæ,uel
uanitati. In oībus eñ ſcripturis legentis initiū debet eſſe
timor dñi:ut in eo primo ſolidetur intētio legentis, & ex
eo ordinetur & exurgat totius lectionis intellectus & ſen
ſus. ¶ A ſpiritalibus uerò exercitijs incorporalia nunquā
longe uel in totum recedatur, ſed facile ad ea poſſe redire
animus aſſueſcat,& cum illis ſe mutuat, iſtis ſemper inhæ
1.Cor.11. reat. Sicut enim ſupra dictum eſt,non uir propter mulie
rem,ſed mulier propter uirū. Nec ſpiritualia p̄pter car
nalia,ſed carnalia propter ſpūalia. Corporalia uerò exer
citia nunc dicimus quæ manuali opere corporaliter exer
centur. Nam ſunt & alia corporis exercitia in quibus ne
ceſſe eſt corpus laborare:ſicut ſunt uigiliæ,ieiunia,& alia
huiuſmodi:quæ ſpūalia non impediunt,ſed iuuant ſi cum
ratione diſcretionis fiant. Quæ ſi ex indiſcretiōis uitio ſic
agantur,ut uel deficiēte ſpiritu,uel lāguēte corpore ſpūa
lia ampediantur: qui ſic eſt, corpori ſuo tulit boni operis
effectum,ſpiritui affectum,proximo exemplum,deo hono
rem,ſacrilegus eſt,& horum omnium in deū reus. Non qꝫ
ſm̄ apl'i ſenſum non uideatur humanam etiam hoc,& non
deceat,& iuſtum nō ſit caput aliqñ dolere in ſeruitio dei:
quod olim ſæpe uſqꝫ ad dolorem laborauit in uanitate ſe
culi eſurire uētrem uſqꝫ ad rugitum: qui ſæpe repletus eſt
uſqꝫ ad uomitū:ſed modus in oībus habēdus eſt. Afflīgē
1.Tim.4 dum eſt corpus aliqñ:ſed nō cōterendū. Nam corporalis
exercitatio ad modicū quidē ualet,& pietas ad omnia uti
lis eſt. Propter quod & ad modicum,hoc eſt non in cōcu
piſcentijs:ſed tamē cura carnis agenda eſt. Agēda uerò eſt
ſobrie, & cū ſpūali quadā diſciplina,ut neqꝫ in modo eiꝰ
neqꝫ in qualitate neqꝫ in quātitate appareat aliqd qđ nō
deceat ſeruū dei. Eis eñ q̄ inhoneſta ſunt noſtra, abundā
tiorē honorē circūdare debemꝰ. Honeſta uerò nr̄a nulliꝰ
egēt. Non ſolū aūt hoc,ſed & oēm uitā nr̄am (quāuis ho
minibꝰ occultā) exhibere debemus deo ſanctā & honeſtā,
& omnē conuerſationē noſtrā ſanctis angelis cōſpicabilē
1.Co.14. agere & delectabilē,quāuis inter domeſticos parietes in
cluſam. Omnia ueſtra (inqt apl's) honeſte fiant in uobis.
1.Cor.11. Gratia deo res eſt honeſtas, & ſanctorū angelorū amica.
Propter quod etiā iubet apoſtolus uelari mulieres,p̄pter
angelos:q cum proculdubio tam die quàm nocte nobiſcū
ſint in cellis nr̄is,nos cuſtodiētes,& noſtris ſtudijs cōgau
dentes,& cooperantes:placet eis ut etiā nullo hoīe uidē
te,oīa noſtra honeſte fiāt. Siue ergo māducetis,ſiue biba
tis:ſiue aliquid aliud facitis:oīa ī dño agite,pie,ſanctæ,&
religioſe. ¶ Si manducas,mēſam tuam per ſe ſatis ſobriam
ſobrietas tua perornet. Et cum manducas,nequaquam to
tus manduces:ſed corpore tuo ſuam refectionē procuran
te,mens ſuam nō negligat:ſed de memoria ſuauitatis dñi
uel ſcripturarū aliqd quod eā paſcat meditando, uel ſaltē
memorando ſecum ruminet & digerat. Sed & ipſa neceſſi
tas non ſeculariter nō carnaliter expleatur:ſed ſicut decet
monachū:ſicut cōuenit ſeruo dei. Nā etiā quo ad ſanita
tem corporis:cibꝰ quāto honeſtius & ordinatiꝰ ſumiꝫ,&
ingeritur:tāto facilius & ſalubrius digeriꝫ. Obſeruandus
eſt ergo ſumētī modꝰ & tp̄s,cibi quātitas & qualitas : fu
gienda ſuperflua& adulterina cōdimēta. Obſeruandus eſt
ergo ſumendi modꝰ:ut nō effundat qui comedit,ſup oēm
cibū aīam ſuū,tp̄s,ne ante horā:qualitas,uti quibꝰ utitur
cōitas fraternitatis:excepta cā manifeſtæ neceſſitatis. De
condimentis uerò ſufficiat obſecro ut comeſtibiles fiant
cibi noſtri:nō etiā cōcupiſcibiles uel delectabiles. Sufficit
eñ cōcupiſcētiæ malitia ſua:q̄ cū uix aut nullo mō p̄trāſi
re poſſit ad finē explendæ neceſſitatis niſi per uiā quātæ
cunqꝫ delectationis,ſi cœperit accipere irritamenta ab eis
qui perpetuū ſuſcipere bellū aduerſus eiꝰ oblectamenta,
ſiunt duo cōtra unū,& ſic periclitaꝫ cōtinētia. ¶ Deide ſi
cut de cibo dictū eſt:ſic & de ſomno. Caue inquātū potes
ſerue die,ne totus aliqñ dormias:ne ſit ſomnus tuus non
reqes laſſi, ſed ſepultura corporis ſuffocati:nō reparatio,
ſed extinctio ſpūs tui. Suſpecta re eſt ſomnꝰ, & ex magna
parte ebrietati ſimilis. Exceptis eñ uitijs qbus in dormiē
te cū tempore dormitante rōne,nō eſt q cōtradicat quātū
ad debitū cōtinui p̄fectꝰ,nihil tp̄is tā deperit de uita nr̄a:
quàm qđ ſomno deputaꝫ. Iturus ergo ad ſomnū,ſemp ali
quid defer tecū in memoria uel cogitatiōī, ī quo placide
obdormias:qđ nōnūquā etiā ſomniare iuuet:qđ etiā eui
gilantē te excipiēs, in ſtatū heſternæ intētionis reſtituat.
Sicut tibi nox ſicut dies illuminabiꝫ,nox illuminatio tua Pſa.138.
erit in delitijs tuis. Placide obdormies,in pace qeſces,fa
cile euigilabis:& ſurgens facilis & agilis eris ad redeūdū
in id unde nō totꝰ diſceſſiſti. Sobriū eñ cibū,ſobriumqꝫ
ſenſum,ſequiꝫ ſobrius ſomnus. Carnalis uerò ſomnus,&
brutus,& ſicut diciꝫ letheus, abominandus eſt ſeruo dei.
De quo uerò poſt cōgruā quietem facile eſt ſenſus corpo
ris & mentis euocare,& quaſi ſeruos domꝰ patrisfamilias
ad op̄a neceſſaria ſpūi ſuſcitare & emittere :hmōi ſomnus
tpe ſuo modo ſuo aſpernādus nō eſt. ¶ Sic prudēs & deo
deditus animus habere ſe debet in cella ſua:in conſciētia
ſua:ſicut prudens paterfamilias in domo ſua. Nō habeat
ſicut Salomō dicit, mulierē litigioſam,carnem ſuam,ſed Prou.21.
ad ſobrietatē moderatam,& aſſuefactam ad obedientiam,
& ad laborē paratam:ubiqꝫ inſtitutam & eſurire & ſatura
ri:& abundare,& penuriam pati. Habeat ſenſus exterio
res nō duces,ſed ſeruiētes,interiores ſobrios & efficaces.
Habeat omnem omnino domum uel familiam cogitatio
num ſuarum ſeu ordinatam& diſciplinatam,ut dicat huic
uade,& uadat & alio ueni,& ueniat: & ſeruo corpori,fac
hoc,& abſqꝫ cōtradictione faciat. Qui ſic ſemetipſum or
dinat & regit in conſcientia ſua:optime ſibi credendus&
cōmittendus eſt in cella ſua. Sed hoc eſt perfectorū,uel p̄
fici iam incipientiū:quod ideò propoſuimus incipiētibꝰ
& nouitijs:ut ſciant qd deſit ſibi,& quo extēdere habeant
intentionē ſtudij ſui. ¶ Sciēdū uerò eſt quia cum de carna
li,uel de aīali ſenſu,uel de rōnali ſciētia,uel de ſpūali ſapiē
tia differimus,unum hominem deſcribimus in quo ſm̄ di
uerſos profectus,& profectuū prouentꝰ,& intētionis affe
ctus,hæc oīa diuerſis temporibus poſſibile eſt inueniri&
tria hoīm genera ſingula ſm̄ ſtatutum horū proprietates
in profeſſione religiōis in cellis militantia:quāuis cellæ
dignitas,& ſanctæ ſolitudinis ſecretum,& ſolitariæ pro
feſſionis titulus non niſi perfectis cōuenire uidetur:quo
rum,ſicut apl's dicit,eſt ſolidus cibus:& qui pro cōſuetu Heb.5.
dine exercitatos habent ſenſus ad diſcretionē boni & ma
li:in quo etſi rōnalis (qui proximus eſt ſapienti) utcunqꝫ
uideretur eſſe tolerādus:ſed certè animalis qui nō perci
pit ea quæ dei ſunt,penitꝰ putaretur arcēdus. Sed occur
rit Petrus apl's dicens de quibuſdam. Si ſpm̄ ſanctum ip ſi Actu.11.
acceperunt,ſicut & nos : ego quis eram qui prohiberem
deum? Spiritus enim ſanctus bona uolūtas eſt. Nec enim
ſine grandi ſcrupulo mentis,à quacunqꝫ profeſſionis alti
tudine arcendus eſt: cui teſtis inhabitātis & trahentis ſpi
ritus ſancti bona uoluntas eſt. ¶ Siquidem ex duobus ho
minū generibꝰ cellarū habitatio ſupplēda eſt : ſcilicet uel
de ſimplicibꝰ,qui & ſenſu & uolūtate ad aſſequendā reli
gioſam prudentiam feruētes apparuerint & humiles: uel
de prudentibus,quos religioſæ & ſanctæ ſimplicitatis cō
ſtiterit eſſe æmulatores. Stulta uerò ſuperbia,uel ſuperba
ſtultitia,à tabernaculo iuſtorū ſemper procul ſit. Eſt autē
oīs ſuperbia ſtulta:quāuis nō oīs ſtultitia ſit ſupba. Stul
titia eñ ſine ſuperbia,nōnūquā ſimplicitas īueniꝫ,quæ ſi
ignorat,forſan eſt docibilis:& ſi nequit doceri, forſan eſt
tractabilis. Et eſt p̄pria ciuitas refugij ſimplicitati,cohabi
tatio religionis:niſi ſit talis quæ nolit humiliari, uel tam
bruta ut nō poſſit regi uel tractari. Bona tñ uoluntas etſi
multum ſit bruta:non tñ eſt deſerenda,ſed ſalutari cōſilio
ad laborioſam & actuoſam uitam tranſmittenda. Superba
autem quantūuis prudens ſibi uideaꝫ,dimittenda ſibi eſt
& abigēda . Si eñ admittitur ſuperbus:prima die qua in
greditur habitare,incipit leges dare. Nimium uerò ſtul
tus diſcere non pōt quas inuenit. Solicite ergo & prudē
ter perpendendum eſt quis admittatur ad habitandum